

Корнієнко С. І.,
кандидат філологічних наук, доцент,
Бердянський державний педагогічний університет

АСПЕКТИ НА ОЦЕНЯВАНЕТО В СЪВРЕМЕННОТО ОБУЧЕНИЕ: ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Третото хилядолетие със своите нови социални потребности диктува ни в съвременното обучение по български език да се обединяват най-добрите практики от миналото в оценяването, също както и тенденцията за търсене на продуктивно съотношение между оценяване и измерване. Интегрирането на измерването, чрез които се осъществява оценяването в процеса на обучението, прави го по-валидно.

Оценяването е съпоставка между целите на дейността и резултатите от тази дейност. Измерването е съпоставяне на дадени стойности с цел да се представят определени свойства количествено или да се открият определени качества. Най-често с тази цел изпълва се теста, предимствата му са в: проверката върху едно и също учебно съдържание по български език, за едно и също учебно време, спомага на тестови задачи, трудността на които може да се контролира; избягването на субективна оценка; осигуряването на статистически метод за обработка на резултатите чрез определена програма; получаването обратна информация за познавателните трудности по български език, въз основа на което набелязват се решения за подобряване на качеството на обучение; съпоставителният анализ на постиженията по български език в различни географски ареали както на държавата, така и извън нея.

Основният недостатък на тестирането е това, че се проверяват само рецептивните умения – тоест с теста не може да се измерва създаването на текст. Още повече, трудно да се проучват личностите характеристики на обучаваните. Затова е отцяло оправдано да се комбинират тест и текст за нуждите на оценяването и измерването в образованието.

Различават се следните типове на оценяване: външно, вътрешно, нормативноориентирано, критериалноориентирано, установяващо (заклучително) и формиращо (текущо). В ОБЕ за вътрешното оценяване субекта на оценяване съвпада със субекта на преподаване по български език и позволява да се реализира стимулирането на ученика, както и да се мотивира качественото обучение. На вътрешното оценяване повлиява също професионализма на учителя и неговата методическа подготовка във връзка с оценяването.

Нормативното оценяване предполага на основата на сравнение да се реализира определена установена норма; критериалното сравняване на постиженията на ученика с целите и съдържанието, определени в съответни документи; при аналитичното оценяване разглежда се отделно всеки елемент на оценяването: композираността, структурираността, съгласуваността, стилната оформеност на текста; холистичното оценяване предполага

оценяване на цялостен процес въз основа на експертна оценка; формиращото оценяване ни предоставя възможност да се прецени процеса на учене и междинните резултати в обучението (понякога присъсват при това диагностични функции); окончателните учебни постижения, когато се предоставя информация за акредитация на личността се определят при сумативното оценяване; оценяването на постигнатото обхваща доколо постигнато това, което преподавано и учено; оценяването на владенеето се характеризира с оценката на това, какво обучаваният може да направи с усвоените знания, умения и отношения в реалния свят.

В нормативните документи съществува понятие за външно оценяване – въвеждане на държавни образователни изисквания за учебно съдържание по български език в средно училище отговаря на променящия се образователен процес в Европа. По новите стандарти се създадени нови учебници и нови програми по български език.

За да бъде външното оценяване по български език ефективно и за да изпълнява своите функции за контрол и качество на образованието, необходимо е: да се провежда системно; да се използват стандартизирани процедури за оценяване; да се създадат държавни образователни изисквания за оценяване; да се подготвят оценители на задачите със свободен отговор; да се цифровизира процесът на обработване на информацията; да се постигне прозрачност на целия процес.

Формиращото оценяване е средство за обратна информация, въз основа на която се вземат методически решения за усъвършенстване на обучението, идентифициране на грешките, слабостите и трудностите при овладяването на езиковата подготовка.

Литература

1. Ангелова, Т., Оценяването в обучението по български език / Т. Ангелова. – София: Просвета, 2012. – 230 с.

Костенко Д.В.,
магистрант,

Бердянський державний педагогічний університет
Науковий керівник – к. філол. н., доц. **Е.В. Олійник**

АНТРОПОМЕТАФОРІЧНІ ОБРАЗИ В ІДЮСТИЛІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ

Поетична метафора у сучасній поезії – неооднозначне явище в контексті українського дискурсу, що не отримало належної оцінки й поглибленого опрацювання в мовознавчій науці.

В україністиці вивчення поетичних метафор має свою історію. Насамперед ідеться про метафоричні конструкції, що функціонують у поетичних текстах,

виявляючи особливості світобачення, моделювання світу, творення індивідуальної мовної картини світу, а також відбиття в поетичній мові характерних соціальних, художньо-естетичних цінностей суспільства (В. Калашник, Л. Кравець, Л. Пустовіт, Н. Слухай, О. Тищенко, Л. Шевченко та ін.). Дослідження мовної образності в різний час розвитку художнього стилю безпосередньо пов'язане з вивченням загальних тенденцій розвитку мови. Закономірно, що особлива роль у розвитку літературної мови належить письменникам-мовотворцям.

Мета нашої розвідки полягає в дослідженні мовотворчої діяльності сучасних українських поетів, виявлену в тенденціях метафоричного слововживання. Оскільки межі статті не дозволяють розглянути всі способи семантико-стилістичної індивідуалізації світу у сучасній поезії, зупинимося на антропометафоричній образності.

Антропоморфізація – це оживлення предметів, понять і явищ, уподібнення будь-чого до людини або перенесення властивих людині фізичних і психічних ознак на тварин, явища природи, предмети; уособлення [3, 52].

Антропометафоричні контексти містять ключові слова, які постають як назви активних дій людського індивіда (*брести, бігти, наздоганяти, танцювати, ткати, ходити, брати, мандрувати, грати* тощо): *Вітри гасаять по степу, як татарва, // Їм вже втомилась кланятись трава* (В. Бровченко); *Зривається бігти годинник* (О. Забужко); *Уночі тут ходить вітер* (О. Забужко); *Життя станцює свій химерний “денс”, // Мої вірші тихенько підмугице* (Л. Мельник); *На землю впали – і почули, // як б'ють кульбабові ліси // об небо білі кулі* (І. Калинець).

Відносно велику групу становлять антропометафори, які характеризують психофізіологічні процеси / стани особистості (*боліти, вірити, дихати, думати, дрімати, кричати, спати, сивіти, сміятися, плакати* тощо): *Під попелом ночі // під сном у сні// спить золотий сніп // спить білий сніг* (І. Калинець); *Мовчить заобрій, і мовчить зоря* (А. Мойсієнко); *Зітхає вітер полинами* (А. Мойсієнко); *Чи я у цьому світі зайва, // Чи світ зненацька постарів* (О. Забужко).

Характерною рисою процесу метафоризації у письменників є утворення антропометафоричних образів урбаністичних реалій, наприклад: *Моє маленьке, ношене під серцем // Безлюдне місто плаче уночі* (О. Забужко); *Тільки чом же так важко на пагорбах дихає місто* (О. Забужко); *І сняться ліфтам будинки без стель* (О. Забужко); *Місто зсуває сніги // І, розпроставшись, тремке і беззахисне заново вчиться ходити* (О. Забужко).

На основі притаманних людським особистостям назв активних дій відбувається метафоризація пір року та таких темпоральних одиниць як місяці, дні тижня, наприклад: *Накриває листопад широким рясним парасолем сонцеликий ліхтар* (Л. Мельник); *Човгав проспектом худими ногами серпень у жовтім плащі кришинаїта* (Л. Мельник); *Підтоптаний липень в човні нудьгував* (Л. Мельник); *І серпень нам про осінь каже* (А. Мойсієнко).

Поети утворюють персоніфіковані образи через національно-тотожні

елементи поведінки українців, внаслідок чого “оживлювані” поняття набувають певних етнічних рис, наприклад: *Вітер миється волоссям, // Палить люльку, // Крутить вус* (А. Біла); *Стоять [соняшники] поштиві й ниви золотять...* // *Та не зцурались звичаїв козацьких – // Об землю шапкою ударять хвацько! – // Аж пелюстки, чи то чуби, летять...* (А. Мойсієнко).

Властивістю поетичної мови є гра з узуально-стертими метафорами з метою подолання автоматизму сприймання читачами поетичного висловлення: *Так довго падав сніг... // Нарешті впавав... Убився! // І встати вже не може!* (Н. Неждана); *Ішли дощі, не знаючи куди* (В. Балдинюк); *Забулькав, зацокав і рушив годинник!* (О. Забужко).

Зазнають переосмислення і трансформації також фразеологічно усталені звороти, наприклад: *А вечір гав не ловить, не вгаває* (Н. Неждана); *А досвід собі лив, мов із відра* (О. Забужко); *П'ятниця // ходить усе з прискоком // і робить усе з прискоком, // бо знає, // що не буває її [п'ятниця] ніколи сім* (М. Павленко); *Так остобісіло в'язати свої химери під замок // І день, що має статись завтра, // Зарання знає на зубок* (О. Забужко).

Несподіваним та новаторським роблять власний слововжиток сучасники завдяки поетизації реалій буденного світу через уособлення їх живою істотою, наприклад: *Чорна панчоха страждає самотністю // Зирка сполохано з-поза дивану* (В. Балдинюк); *Стіл, що горбатіє в питемку, хотів би для нас станцювати* (О. Забужко); *Кухня готує сварки // засунувши два пальці // у нервову напругу 220В // Кухня ріже очі цибулиним ножом* (Н. Неждана).

Подобиємо назви частин людського організму і у метафоричних образах міста та його реалій, наприклад: *Вельможне місто, дайте надивитися // На ваші брови, втуплені в граніт!* (О. Забужко); *Хто заплющить цим мертвим віконницям очі* (Л. Мельник); *Вулиця ніяк не може стулити губ* (Н. Неждана).

Явища природи, рослинний світ з людиною ототожнюється, завдяки метафоричному виділенню в них назв частин тіла, наприклад: *Широкі очі довгих віт // Кинджали ніг очеретів* (Н. Білоцерківець); *Завіяна голівка місяця* (І. Калинець).

Отже, антропоморфізація, як тип метафоризації являє собою численну групу серед метафор-оживлення. Можемо припустити, це пов'язано з тим, що поетам легше переносити людські дії у сферу неживого, ніж тваринні чи рослинні.

Література

1. Андрієнко Л. Генеза поетичної метафори бароко / Л. Андрієнко // Мовознавство. – 1996. – № 2–3. – С. 42–48.
2. Грабовська З. Багатогранність мовної метафори / З. Грабовська // Українська мова і література у школі. – 1997. – № 12. – С. 8–17.
3. Словник української мови : в 11-ти томах. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1. – 1970. – С. 52.